

Cursus Thora

(10) Parasjat Wajjisjev

Driebergen, 7 juni 2011

Willem J. Ouweneel

*parasjat Wajjisjev (Ja‘aqov) (‘en
[Jakob] woonde’) (Gn 37 – 40)*

Jozef verkocht naar Egypte; Juda en Tamar;
Jozef bij Potifar en in de gevangenis

Onderverdeeld:

I. Gn 37-38 (1^e les)

II. Gn 39-40 (2^e les)

Jakob en Jozef

37:2 ‘Dit zijn Jakobs *tol’dot*’, d.i.:

- (a) ‘geschiedenis’, want het blijven Jákobs geloofs-ervaringen (Gn 37-50; moet na verlies van Rachel ook leren Jozef en Benjamin te ‘verliezen’)
- (b) ‘nakomelingen’: geschiedenis van Jakobs zonen, te beginnen met *Jozef* (Gn 37-45), door wie Israël in Egypte terechtkwam, tot op de vestiging in het beloofde land (Rasji, Rasjbam)

Jozef als type van Jesjoea

Vgl. Hd 7:9-14: Stefanus vergelijkt Jozef en Jesjoea

Jozef is een van de rijkste typen van Jesjoea, vooral:

- (a) als geliefde zoon van de Vader
- (b) in zijn vernedering en verhoging (vgl. twee andere herders: Mozes en David)
- (c) in relatie tot Israël (de broers); vgl. 45:7; 50:20; het grote doel: God wil een groot volk in het leven behouden (= Israël)

Overzicht Jozefs geschiedenis

- (1) Jozef in pronkgewaad (Kanaän) (Gn 37)
  - (2) Jozefs vernedering (Egypte) (Gn 39v.)
  - (3) Jozefs verhoging (Egypte) (Gn 41)
  - (4) Broers & Jozef zonder hem te kennen (Gn 42-44)
  - (5) Broers & Jozef na zijn zelfonthulling (Gn 45)
- Daarna draad van Jakobs eigen geschiedenis weer opgepakt (46-50)

Jozef in het ouderlijk huis

Jozef 17 jaar (Ruben 23, Jakob 108, Isaak 168)

Vs2 ware regeerders van God beginnen altijd als herders (Mozes, David, Jesjoea)

Tegelijk God zijn Herder (49:24; vgl. Jakob: 48:15)

Vs2 Rasji: trok op met de zonen van Bilha, want was door háár opgevoed (vgl. ‘moeder’ in vs10!)

Vs2c Jozef vertelt wat over zijn broers verteld wordt

Jozef ‘klikt’ niet (was dan bang voor broers geweest), maar heeft besef van Gods heiligheid (39:9; 49:26c)

De broers haten Jozef omdat...

- (a) hij moreel boven hen staat (2c)
- (b) Jakob hem een veelkleurig gewaad schenkt (eretitel ‘zoon des ouderdoms’, 3); gevolg: haat van de broers (om de liefde van de vader!) (vgl. Jh 19:23 > Hd 2:22; 10:38) (de liefde van de Vader oorzaak van vreugde én haat) (Jesjoea’s heerlijkheid vóór zijn lijdensweg)
- (c) Jozef ook in toekomstige heerlijkheid boven hen staat (dromen, 5-11; vgl. Lc 19:14; Jh15:24v.)

Jozefs dromen (a)

God voedt Jozefs hart door hem zijn gedachten te openbaren (die het licht op zijn pad zullen blijven); die vertelt het door in reine eenvoud:

(a) (5-7) Schoven van de broers buigen voor Jozefs schoof (>> Messias koning van Israël)

(b) (9) Zon, maan en sterren (= alle overheden & machten) buigen voor Jozef

Nog meer haat (8) en jaloezie (11; Hd 7:9) (juist iemands 'broeders' vaak grootste haters; Lc 4:24)

Jozefs dromen (b)

Gód spreekt door dromen:

- (a) voorzeggende kracht! (vgl. Nm 12:6; Jl 2:28):
hier (en Gn 40v.) is Jozef de ‘wijsheid’ van God,
zoals later de ‘kracht’ van God (vgl. 1Ko 1:24)
- (b) soms psychologisch (Pr 5:2,6; Js 29:8)

Jozef naar Gods raad erfgenaam & hoofd van alles

Is zelfs voor Jakob moeilijk te aanvaarden (type van dé Vader, maar ook van Jesjoea’s familie, die Hem niet begrijpt; Lc 2:48v.; Jh 7:5-7)

Jozef onwijs!?

- (1) Is het wijs om kwaad over je broers te vertellen?
- (2) Is het wijs om zulke dromen door te vertellen?

Twee opvattingen:

- (a) psychologisch bekeken misschien onwijs (vgl. het zwijgen van Saul en David over hun zalving)
- (b) moreel bekeken: de dromen waren uit God, en de haat & nijd waren uit de duivel

Jozef een vrijmoedig getuige, wát ook de gevolgen zijn (vgl. Jesjoea, Jh18:23; Mt 26:64!)

Jozef (be)zoekt zijn broers

Vs12-14 Jakob stuurt Jozef naar de broers (heeft de kudde ‘vrede’? 14)

(waarom de broers in Sichem? familiegrond daar? waarom Jakob ongerust? vgl. Gn 34...)

Vs15-17 Jozef ‘zoekt’ hen (gehoorzaamheid aan de vader, liefde tot de broers); vindt hen in Dotan (rabbi’s: de ‘man’ was een engel om Jozef naar de broers te leiden, zodat Gods plan kon doorgaan)

Vs19v. plan om Jozef te doden (vgl. Lc 20:14)

‘Verbreking van Jozef’ (Am 6:6)

Vs21-24 tussenkomst van Ruben (is als oudste verantwoordelijk); Jozef in de waterloze put

Net als Kain zijn broer Abel, slaan de broers Jozef ‘in het veld’; reden: 1Jh 3:12 (‘werken boos’)

Vs25-28 Jozef verkocht aan de Ismaël-/Midianieten (Mt 20:19! Jesjoea aan de heidenen) (rol van Juda = Judas! Jesjoea verkopen); prijs: Zc 11:12v.

Vs29v. woede van Ruben (graden in Israëls verwerping van Jesjoea: Lc 23:51; Jh 7:12,51; Mt 22:5v.)

Jozef verkocht naar Egypte

Vs31-35 Jakob (die zijn vader bedroog met een bokje) bedrogen door zijn zonen met een bokje

De zonde tegen de vader misschien nog erger dan de zonde tegen de broer (vgl. God / Jesjoea)

Kain schoof de schuld voor de broedermoord op God ('de Hoeder!'), zo de broers ('wild dier')

Vs36 Jozef verkocht aan Potifar, hoveling van Farao
Gods bestiering (45:5,7; 50:20) (Rasjbam: Jozef zal zijn vader 22 jaar niet zien: van 17 tot 39 jaar)

Geschiedenis van Juda

38:1 Juda zondert zich af van zijn broers! Schaamte?

Hier vermeld n.a.v. zijn rol in Gn 37: zijn ware aard en gedrag: verkeerd huwelijk, ontucht, huichelarij

Zijn verhaal van belang wegens Perez, voorvader van David (vs 29) (beschamend voor het huis van David en heel Israël! maar niet verzwegen)

Type van de geschiedenis van de Joden na hun verworping van de Messias tot op de ‘geboorte’ (her-verschijning) van de Messias (Perez)

Juda's zonen en schoondochter

- 2-6 Juda huwt dochter van Sua (verbinding met Kanaän!); 3 zonen: Er (huwt Tamar), Onan en Sela
- 7-10 Er door God gedood; leviraatshuwelijk met Onan (vgl. Dt 25:5-10); Onan gedood (Sforno: Jakob beroofd van 1 zoon, Juda beroofd van 2 zonen; maar Jozef onschuldig, Er & Onan schuldig!)
- 11 Juda belooft valselijk Sela aan Tamar, want Tamar heeft 'recht' op een zoon (vgl. haar plaats in Mt 1:3!)

Juda en Tamar

12-23 Tamar biedt zich aan als hoer aan Juda, en deze trapt in de val (geeft haar drie panden)

20-23 Rasji: Juda bedroog zijn vader met een bokje, werd zelf met een bokje bedrogen door Tamar

24v. Tamar blijkt zwanger; Juda wil haar verbranden (dubbele moraal!!), blijkt door de drie panden zelf de verwekker

26 Juda erkent zijn zonden!

Perez en Zerah

27-30 tweeling: de tweede dringt vóór de eerste!

Bekend principe in Gn: Abel, Sem, Isaak, vooral tweelingbroer Jakob; bij Perez echter geen verkiezing, maar eigen kracht (a.h.w. zichtbaar gemaakt door de rode draad aan de hand van Zerah)

Vandaar de naam: *Perets* = ‘doorbreker’ >> voorvader van David en van de Messias (Ru 4:12; vgl. *poréts* in Mi 2:13)

Totaal vijf zonen (1Kr 2:4)

[einde 1e les]

Jozef bij Potifar

Vs2,21,23: JHWH was mét Jozef! vgl. Hd 7:9

Vgl. Jesjoea: ‘God was met Hem’ (Jh 3:2; Hd 10:38)

Vs3-6: bracht zegen over Potifars huis

Vgl. Jesjoea: (a) eerst te midden v.d. broers (Israël),
(b) nu in relatie tot de wereld: door beide verworpen,
ondanks goedheid en reinheid (ware nazireeër),

(c) straks de gevangenis (‘onderwereld’)

Straks zullen alle 3 voor Hem buigen (vgl. Fp 2:10!)

Jozef verzocht

Vs7v.: verzoeking van Jozef: verleiding van de wereld (1Jh 2:15v.); vgl. verzoeking in de woestijn

Vs9: Jozef noemt zich verantwoordelijk tegenover Potifar én God (goed getuigenis)

Rasji: de vrouw wist astrologisch dat zij een kind van Jozef zou hebben, maar wist niet of dit op haar sloeg of op haar dochter: Asnat (zie 41:45 rabbi's: Potifera = Potifar!)

In dat geval was haar motief zuiver; Rasji wijst op de parallel met Tamar in Gn 38!

Jozef vlucht

Vs10-12: stelde zijn hart niet op de voorspoed, want gaf die prijs door te vluchten (Gods test!)

Sforno: hij vluchtte uit vrees dat zijn kwade neiging zou zegevieren (vgl. 1Ko 6:18; 10:14 'vluchten'; vgl. Ef 6:13; Jk 4:7; 1Pt 5:9 'weerstand')

Vs13-18 valse aanklacht (eerst door de broers, nu door de 'wereld'; vgl. weer Jesjoea)

Potifar doodt hem niet! (Nachmanides: uit liefde tot Jozef en/of omdat hij zijn vrouw wantrouwde)

Jozef naar de gevangenis

Potifar kiest de leugen boven de waarheid (omwille van zijn vrouw) < > Pilatus (vgl. diens vrouw!)

Onverschilligheid van de broers (Hd 3:14) en de volken tegenover de Rechtvaardige (Mt 27:19,24)

Jesjoea met de overtreders geteld (Js 53:12); vgl. de twee boosdoeners aan het kruis

- Jozef verkocht om zijn *liefde* (broers) > put
- gevangen om zijn *gerechtigheid* (wereld) > kerker

Niettemin overal ‘meester’: 37:19; 39:4 en 22

Gods voorzienigheid

- Juist door Jozef te verkopen maakten de broers dat hij eens over hen (= Israël) zou heersen.
- Juist door Jozef over te leveren aan de volken, die hem (typologisch) ‘doodden’, zou de hele wereld door hem gezegend worden.
- Juist doordat Potifar hem in de kerker wierp, ontmoette Jozef de schenker door wiens toedoen hij eens verhoogd zou worden.

‘Gods hand in de geschiedenis’

Ps 105:19

‘Het woord van de Heer...’ (= 37:7,9 of 40:8b??):

- (a) ‘beproofde/louterde hem’ (hij bleef vasthouden aan Gods beloften die in de dromen gegeven waren)
- (b) ‘stelde hem in het gelijk/sprak hem vrij’ (zijn dromen kwamen uit óf zijn woorden aan schenker en bakker kwamen uit)
- (c) ‘liet zien wie hij was’, nl. een man Gods (door de uitleg van de dromen)

Dertien jaar slavernij

Jozef 17 jaar toen hij verkocht werd (37:2)

30 jaar toen hij verhoogd werd (41:46)

Dus hij was $30 - 17 = 13$ jaar slaaf:

x jaar bij Potifar (maximaal 11 jaar)

y jaar in de kerker tot op de dromen van Gn 40 (Jozef was toen 28 jaar)

2 jaar tussen Gn 40 en 41(:1)

De schenker en de bakker

Vs1 béiden zondigden (41:9v.), 20-22: 1 begenadigd

Vs2-7 Jozef dient hen én is begaan met hen

Vs8 Jozef getuigt opnieuw van God (vgl. Dn 2:27v.)

Vs9-11 *1e droom*; vs12: 3 ranken = 3 dagen

Vs13: ‘hoofd verheffen’ = in ere herstellen

Vs14v.: Jozef vraagt om de bemiddeling van de schenker, maar deze vergeet hem (vs23; Am 6:6);

Jozef vertrouwt op de schenker, maar God onneemt hem dit (1Pt 5:6); Gód vergat hem niet!

De droom van de bakker

Vs16: de bakker bemoedigd door de positieve uitleg van de 1^e droom; ziet niet 't grote verschil: *Farao* dronk uit de beker, de *vogels* eten uit de korf!

Vs16v.: 2^e droom; vs18: 3 korven = 3 dagen

Vs19: 'hoofd verheffen' (zelfde uitdrukking als in 13!) = in dit geval: ophangen

Vs20-22 vervulling van de dromen op Farao's verjaardag (vgl. die van Herodes: Mt 14:6, ook een dode: Johannes de dooper)

Jozef < > Jesjoea

In zijn vernedering en smart (waar Israël en de volken Hem dood wanen) is Jesjoea de verklaarder van 's mensen oordeel & genade, zelfs op het kruis: Lc 23:43; Jh 19:26v.

1Ko 1:24 eerst de wijsheid Gods, dán de kracht Gods
Schenker/bakker wedervaart recht, Jozef/Jesjoea niet
Trouw zijn in het kleine (Lc 16:10): uitleg van de
dromen is gering, maar het is Jozefs voorbereiding
op het heersen over de wereld

Gods training en tests

Gods training is in het verborgene:

- (a) Jozef bij Potifar en in de kerker
- (b) Mozes als schaapherder in de woestijn
- (c) David vecht eerst met leeuw & beer voordat hij Goliat ontmoette
- (d) Jesjoea is eerst de *tsaddiq* van Ps 1, dan pas de heerser van Ps 2
- (e) wij beproefd in het verborgene voordat wij met Jesjoea regeren (1Ko 6:2v.) [einde 2^e les]